

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра обліку і аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету _____

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП2.1.2.18 Збалансована система показників в управлінському обліку
(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 071 "Облік і оподаткування"

спеціалізація Облік, аудит і оподаткування

факультет економічний

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Збалансована система показників в управлінському обліку” для студентів спеціальності 071 " Облік і оподаткування"

Розробник: к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Шевчук В.Р.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри обліку і аудиту

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри обліку і аудиту

_____ (проф. Ковалюк О.М.)
(підпис)

© Шевчук В.Р., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Характеристика дисципліни «Збалансована система показників в управлінському обліку»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Курсова робота - 0		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 90		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній ступінь: бакалавр	<i>Лекції</i>	
		28 год.	16 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	6 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		48 год.	68 год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання слухачам знань та вмінь з методики розробки збалансованих показників в цілях побудови ефективної стратегії підприємства на їх основі і прийняття ефективних управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства.

Завдання: розгляд загальних засад формування показників діяльності для прийняття управлінських рішень, визначення передумов розробки адекватної системи показників для інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства та надання знань та вмінь щодо методики розробки збалансованої системи показників, як інструменту стратегічного управління розвитком підприємства.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- види стратегій підприємства;
- основні засади розробки базису стратегії компанії (місія, система цінностей компанії, принципові напрямки розвитку);
- ключові види стратегічного позиціонування;
- сучасні концепції застосування фінансових показників оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень (Модель Du Pont, EVA®, NPV тощо);
- структурні елементи BSC, цілі та показники функціонування кожної з чотирьох перспектив діяльності підприємства;
- методику розробки стратегії компанії при використанні моделі BSC;
- найпоширеніші «рамкові» підходи (frameworks) до розкриття нефінансової інформації;
- структуру і зміст звіту про управління.

вміти:

- пояснити взаємозв'язок стратегічного позиціонування фірми з прийомами управлінського обліку. визначати ключові чинники успіху за допомогою SWOT-аналізу;
- застосовувати показники економічної доданої вартості (EVA®) та чистої теперішньої вартості (NPV) для аналізу акціонерної вартості підприємства;
- розробляти стратегію компанії при використанні моделі збалансованої системи показників;
- складати та аналізувати Звіт про управління, як джерело стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства;
- застосовувати Глобальні принципи управлінського обліку для раціональної організації внутрішньогосподарського обліку на підприємстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні засади формування показників діяльності для прийняття управлінських рішень

Звітність підприємства як джерело формування показників його діяльності. Сучасний стан співіснування Національних і Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Недоліки фінансової звітності. Глобальні принципи управлінського обліку.

Тема 2. Звіт про управління, як нова вимога користувачів в отриманні стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства

Передумови включення звіту про управління до комплексу річної звітності. Найпоширеніші «рамкові» підходи (frameworks) до розкриття нефінансової інформації. Стан розвитку нефінансової звітності в Україні. Каталізатори розвитку нефінансової звітності в Україні. Структура і зміст звіту про управління. Загрози неясного розкриття нефінансової інформації у звітах про управління для вітчизняних підприємств. Перспективні напрямки розвитку і подальшого поширення звітності з КСВ і сталого розвитку в Україні. Нормативне регулювання звіту про управління в Україні.

Тема 3. Передумови розробки системи показників як інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства.

Сутність та класифікація стратегій підприємства. Розробка базису стратегії компанії (місія, система цінностей компанії, принципові напрямки розвитку). Визначення ключових чинників успіху за допомогою SWOT-аналізу. Стратегічне позиціонування підприємства згідно моделі М. Портера. Конкурентні стратегії підприємства згідно матриці І. Ансоффа. Бостонська матриця. Показники стратегічного обліку і аналізу як інформаційна підтримка конкурентної стратегії підприємства.

Тема 4. Сутність, значення та особливості застосування фінансових показників оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.

Традиційні фінансові показники оцінки діяльності підприємства. Передумови розробки адекватних показників оцінки діяльності для цілей стратегічного управління підприємством. Модель Du Pont на основі

показника рентабельності інвестованого капіталу. Концепція стратегічного управління підприємством на базі показника економічної доданої вартості (EVA®). Використання показників економічної доданої вартості (EVA®) та чистої теперішньої вартості (NPV) для аналізу акціонерної вартості підприємства.

Тема 5. Збалансована система показників як інструмент розробки, підтримки та моніторингу конкурентної стратегії підприємства.

Збалансована система показників як частина системи стратегічного управління: зарубіжний та вітчизняний досвід. Передумови розробки збалансованої системи показників діяльності. Сутність збалансованої системи показників Нортон і Каплана та її структурні елементи. Цілі та показники функціонування кожної з чотирьох перспектив діяльності підприємства. Розробка стратегії компанії при використанні моделі збалансованої системи показників. Роль стратегічного аналізу в процесі обґрунтування збалансованої системи показників. Форми відображення причинно-наслідкових зв'язків показників. Модель стратегічних карт. Аналіз та оцінка каскадованих збалансованих систем показників. Переваги і небезпеки впровадження збалансованої системи показників на вітчизняних підприємствах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Загальні засади формування показників діяльності для прийняття управлінських рішень	10	4	2			4	12	2	0,5			10
Тема 2. Звіт про управління, як нова вимога користувачів в отриманні стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства	15	6	2			7	12	2	0,5			10
Тема 3. Передумови розробки системи показників як інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства.	15	6	4			5	16	2	1			14
Разом – зм. модуль 1	40	16	8			16	40	8	3			34
Змістовий модуль 2.												
Тема 4. Сутність, значення та особливості застосування фінансових показників оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.	26	4	2			20	20	2	0,5			15
Тема 5. Збалансована система показників як інструмент розробки, підтримки та моніторингу конкурентної стратегії підприємства.	24	8	4			12	30	2	1			19
Разом – зм. модуль 2	50	12	6			32	50	8	3			34
Усього годин	90	28	14			48	90	16	6			68

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p><i>Загальні засади формування показників діяльності для прийняття управлінських рішень:</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Показники фінансової звітності і їх обмеженість. 2. Визначення переваг фінансової звітності за МСФЗ у порівнянні з НП(С)БО. 3. Порівняння фінансової і управлінської звітності. 4. Передумови розробки Глобальних принципів управлінського обліку. 5. Структура та зміст Глобальних принципів управлінського обліку</p>	2
2.	<p><i>Звіт про управління, як нова вимога користувачів в отриманні стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства:</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Презентації на тему відображення в не фінансових звітах (з використанням матеріалів опублікованих звітів різних вітчизняних компаній) різних аспектів корпоративної соціальної відповідальності і сталого розвитку.</p>	2
3.	<p><i>Звіт про управління, як нова вимога користувачів в отриманні стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Презентації на тему відображення в не фінансових звітах (з використанням матеріалів опублікованих звітів різних вітчизняних компаній) різних аспектів корпоративної соціальної відповідальності і сталого розвитку.</p>	2
4.	<p><i>Передумови розробки системи показників як інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Кейс на визначення ключових чинників успіху за допомогою SWOT-аналізу.</p>	2
5.	<p><i>Сутність, значення та особливості застосування фінансових показників оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Кейси на обрахунок традиційних та стратегічних показників оцінки діяльності підприємства.</p>	2
6.	<p><i>Збалансована система показників як інструмент розробки, підтримки та моніторингу конкурентної стратегії підприємства</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Розробка збалансованої системи показників на прикладі особистісного розвитку (кожен студент для себе)</p>	2
7.	<p><i>Збалансована система показників як інструмент розробки, підтримки та моніторингу конкурентної стратегії підприємства</i></p> <p>➤ Перевірка домашнього завдання;</p> <p>➤ Активність студентів:</p> <p>1. Кейс на розробку збалансованої системи показників для підприємства.</p>	2
ВСЬОГО		14

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальні засади формування показників діяльності для прийняття управлінських рішень	4
2.	Звіт про управління, як нова вимога користувачів в отриманні стратегічної та різносторонньої інформації про діяльність підприємства	7
3.	Передумови розробки системи показників як інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства.	5
4.	Сутність, значення та особливості застосування фінансових показників оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.	20

5.	Збалансована система показників як інструмент розробки, підтримки та моніторингу конкурентної стратегії підприємства.	12
В С Ъ О Г О		48

9. Індивідуальне навчально - дослідне завдання

Видається викладачем індивідуально кожному студенту і передбачає здійснення ним навчально-дослідницької роботи за відповідним завданням.

10. Методи контролю

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів є важливим структурним компонентом навчально-виховного процесу. Підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за двома складовими:

- ❖ поточним контролем знань протягом семестру;
- ❖ складанням підсумкового тесту за письмовим тестуванням набутих знань протягом семестру.

Максимальна оцінка відповідає 100 набраним балам за вищезазначеними складовими. Кожна складова дозволяє набрати по 50 балів.

Поточний контроль знань відбувається протягом практичних занять щодо кожної з тем, шляхом:

- перевірки наявності та рівня виконаного домашнього (самостійного) завдання, що передбачає оцінювання рівня роботи за ситуаційними задачами, письмової підготовки коротких і вичерпних повідомлень за питаннями теми, які не було розглянуто лекційно;
- письмового тестування;
- оцінювання активності роботи студента на практичному занятті: науково-практичні доповіді, обговорення теоретичних асів теми та розв'язування практичних задач.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	
51-60	E	Достатньо		

12. Рекомендована література

- Бандура З.Л., Шевчук В.Р., Семенюк Л.В. Облік і аналіз в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 248 с.
- Каплан Р., Нортон Д. Сбалансованная система показателей. От стратегии к действию; [пер. с англ.]. [2-е изд., испр. и доп.]. М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. 320 с..
- Каплан Р., Нортон Д. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты; [пер. с англ.]. М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. 512 с.
- Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. Наказ від 07.12.2018 № 982 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
- Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
- Шевчук В.Р. Стратегічний управлінський облік: Навч. посібник. К.: Алерта, 2009. 176 с.

8. Шевчук В.Р. Розкриття нефінансової інформації у звіті про управління вітчизняними суб'єктами господарювання: формат, виклики і перспективи. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2018. Том 23. Випуск 6 (71). С. 189–195.
9. Шевчук В.Р. Проблемні аспекти та перспективи розкриття у звіті про управління інформації про ризики та невизначеності діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2019. Вип. 57. С. 104–109.
10. Шевчук В. Передумови і проблемні аспекти складання звіту про управління у контексті адаптації законодавства ЄС в галузі бухгалтерського обліку в Україні. Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. 2019. Вип. II. С. 354 – 363.
11. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік як інформаційне підґрунтя стратегічного менеджменту підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного університету Львівська політехніка: Зб. наук. праць – Львів : НУЛП, 2014. №797. С.417–422.
12. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік як система інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. 2012. № 722. С. 281–284.
13. Шевчук В.Р., Бордун О.Ю., Бабенко В.В. Застосування факторного аналізу для дослідження збалансованого розвитку туристичної дестинації (на прикладі України). Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №4 (70). С.103-110.
14. Directive 2013/34/ EU on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC of 26 June 2013 / European Commission. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>
15. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups of 22 October 2014 / European Commission. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32014L0095>
16. Global Management Accounting Principles of 12 September 2017 / Association of International Certified Professional Accountants. URL: https://competency.aicpa.org/media_resources/206477-global-management-accounting-principles/detail
17. Guidelines on non-financial reporting (methodology for reporting non-financial information) of 5 July 2017 (2017/C 215/01) / European Commission URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017XC0705(01)) . Sustainability reporting guidelines (G4) of 5 August 2015 / Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/grig4-part1-reporting-principles-and-standard-disclosures.pdf> .
18. Integrated Reporting Framework of December 2013 / International Integrated Reporting Council. URL: <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> .
19. Sustainability reporting guidelines (G4) of 5 August 2015 / Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/grig4-part1-reporting-principles-and-standard-disclosures.pdf>

13. Інформаційні ресурси

1. <https://www.cimaglobal.com>
2. <http://www.accaglobal.com>
3. <http://www.management.com.ua>